

O CONTRIBUȚIE LA ISTORIA FORMĂRII “LIMBAJULUI DE LEMN” (1948-1949)

Oliver Velescu

În anul 1949, la 29 iunie, profesorul Iorgu Iordan „membru activ al Academiei R.P.R.” prezenta în ședința publică a instituției, recent „restructurată”, comunicarea intitulată „**Influențe rusești asupra limbii române**”. Textul acesteia a fost publicat în „*Analele Academiei Republicii Populare Române*” seria C.t. I, *memoriul 4, și apoi în extras*.

Această comunicare poate fi considerată „actul de naștere” a limbajului de lemn românesc. El este definit – după Wikipedia – „a fi cel mai perfid mod de a escamota adevărul, de a abate atenția, de a arunca praf în ochii cititorului... în scopul introducerii în mental a unei noi viziuni idealiste a unei dogme ideologice, sau de a anihila un adevăr. Scopul ascuns al limbii de lemn este mistificarea realității și manipularea mentalului”.

Sintagma „limbaj de lemn” (*langue du bois*) a fost scoasă în evidență și studiată lingvistic de către sovietologul francez d-na Françoise Thon în teza de doctorat susținută la Sorbona, și publicată în anul 1980. Lucrarea a fost tradusă în limba română în anul 2005 la editura Humanitas. De asemenea, amintim și lucrarea d-nei Rodica Zafiu, „Limbaj și politică” cu un capitol „Limba de lemn”, apărută în Editura Universității București, 2007.

În partea introductivă a comunicării sale din 1949, Iorgu Iordan anunța publicul cititor că se va limita doar la două aspecte ale temei propuse, anume că: „*din primele decenii ale secolului al XIX-lea neologismele occidentale au intrat în limba română prin intermediul rusesc*” iar, al doilea aspect “*se referă aproape în întregime la **influența rusească actuală, care a apărut imediat după 23 august 1944, când am început a intra în contact liber și intens cu cultura sovietică. Este natural – scria academicianul - când construim socialismul să luăm ca model limba țării ale cărei realizări în domeniul politico-social ne servesc drept călăuză***”.

Trecem peste aspectul fonetic și discuția privind pronunția, nu înainte de a aminti „*în fugă*” cum se exprimă autorul, asupra accentuării unor cuvinte. Astfel: cuvântul „**Lòzincă**” cu accentul pe primul o, „foarte frecvent în limbajul politic actual, folosit de vorbitori mai ales din clasa muncitoare. Nu-i exclus să avem de a face - cităm mai departe - cu o influență a termenului rusesc corespunzător: **lòzing**”.

„Cu lòzincă- cităm în continuare- merge bine împreună, sub toate raporturile

“sector” tot cu accentul pe silaba inițială, iar de o influență latină nu poate fi vorba pentru că atât condițiile obiective în care se întrebuințează acest cuvânt, cât și semnificația lui exclud o asemenea ipoteză”.

În partea doua a comunicării exemplele sunt mai numeroase și trebuie să recunoaștem că multe din ele își păstrează și astăzi actualitatea. Iorgu Iordan avea dreptate când constata că „cele mai multe împrumuturi lexicale sunt de natură semantică, adică calcurler lexicale”. Mai sunt semnalate și existența calcurler sintactice urmare a traducerii în limba română a unor construcții gramaticale rusești. Ele aparțin limbajului politic și celui tehnic, „aceasta fiind, în natura lucrurilor, explicația constând în faptul că activiștii P.C.R. mai ales cei din conducere și-au însușit cu mult înainte de 23 august doctrina marxist-leninistă și caută s-o popularizeze în masele largi muncitoare”. Urmează în comunicare ilustrarea prin cuvinte a considerațiilor teoretice care sunt „departe de a înfățișa întreaga realitate a raporturilor lingvistice sovieto-române din momentul de față” (limba sovietică!?).

Cităm selectiv din comunicarea lui Iorgu Iordan:

ACTIV, are un sens mai ales politic. „Activul de partid”. Citat din Scânteia din 23 noiembrie 1948: „Activul adevărat al unei întreprinderi este munca, adică muncitorimea”. Vine din rusescul activăi: „partea cea mai avansată, cea mai oțelită politiceste a partidului”.

AGENTURĂ, de la aghentură. Termenul este ilustrat prin următorul citat: „Social-democrații de dreapta sunt în fond agenți ai imperialismului anglo-american”.

AGITATOR, „și-a pierdut nuanța peiorativă, creată de poliția și justiția capitalistă recăpătând sensul just pe care l-a avut întotdeauna în limbajul proletariatului”. De la rusescul aghitația: „armă puternică de organizație politică și de legătură a partidului cu masele largi în lupta pentru comunism”. De aici denumirea dată unei structuri a comitetului central: „secția de propagandă și agitație a comitetului central” și prescurtarea: **agitprop**, „cuvânt care circulă sau a circulat și în limbajul politic al partidului comunist român”.

ALIANȚĂ, cuvânt exemplificat prin: „să întărim alianța cu țărănimea muncitoare!” și „sprijinindu-ne pe țărănimea săracă și în alianță cu țărănimea mijlocașă clasa muncitoare poate fi sigură de victorie”. Sinonim cu „**Legătura**”: „să păstrăm legătura cu masele”.

ANARHIA, „dezvoltarea fără plan a producției...inevitabilă pentru economia capitalistă...dă naștere la proprietatea privată. In URSS nu poate fi anarhie”.

ASCUȚI, „arma cea mai ascuțită este critica și autocritica”; „ascuțirea luptei de clasă”.

ASEMENEA, (ca adjectiv): „ne trebuie asemenea oameni care să merite încrederea partidului”.

AVANGARDĂ, „partidul comunist a fost totdeauna avangarda proletariatului”.

BASTION, „URSS este bastionul păcii”.

BOLȘEVIC, „Pentru burghezi și reacționarii de toate speciile înseamnă dușman înverșunat al păturii exploatoare de pretutindeni. În schimb, spiritele progresiste dau noțiunii nuanțe nesfârșite de simpatie și admirație”.

BRIGADĂ, „nu are nimic comun cu vechile sensuri militare sau polițienești, astăzi înseamnă grup sau colectiv de muncitori ocupați cu îndeplinirea unei sarcini determinate”.

CADRE, înțelesul termenului este dat după un dicționar sovietic: „activ de bază al muncitorilor dintr-o instituție, întreprindere sau organizație de partid”. Amintim aici și temutele **servicii de cadre** din instituțiile românești, de unde expresia: „**m-a chemat la cadre**” dar și lozinca: “**Cadrele hotărește <sic> totul**”. La noi – adăugăm - se mai folosește încă în vorbirea curentă iar în documentele militare înlocuiește cuvântul ofițer.

CARIERISM, manifestare obștească negativă. „Trebuie luptat fără milă contra carierismului și birocratismului!..”

CĂLI, (adjectival), sinonim cu „**oțeli**”. „Apare cu deosebire în limbajul presei politice. În această școală revoluționară s-au călit conducătorii încercați ai muncitorimii”.

CÂMP, în formula curentă : „câmpul muncii”.

CHIABUR, sinonimul rusescului **culac** „de la care îi vine și nuanța peiorativă. „**chiaburime**” „formă nouă în toate privințele în limba română”. „Încercările chiaburimii de a sabota campania de însămânțări”.

CLICĂ, definiția sovietică: „grup de oameni uniți în scopuri josnice”. „Clica lui Tito”.

CLOCOTITOR, „energia clocotitoare a tinerilor spre inovații. Activitate clocotitoare”. „Războiul înverșunat, clocotitor dintre clase care se cheamă revoluție”(Lenin).

COLONIE, COLONIZA, COLONIALIST: Termenii au căpătat semnificații politice foarte interesante. „Țările care au aderat la planul Marshall sunt adevărate colonii americane”. „Colonialiștii olandezi asasinează pe democrații indonezieni”.

COLȚ, în formula recentă „**colțul roșu**”, unul din mijloacele principale în activitatea culturală și educativă” (citad din Scânteia).

COMBINĂ, Mașină agricolă, care face mai multe lucrări în acelaș timp. De aici **combinat**, complex de întreprinderi unite în care produsele uneia servesc ca materie primă alteia din acelaș combinat (combinatul siderurgic). Prin extensie, s-a ajuns la un moment dat să se vorbească de „**combinatul muzical Barbu Lăutaru**..”

CONDUCĂTOR, “marele conducător și învățător”.

COSMOPOLIT, COSMOPOLITISM, aceste cuvinte, cunoscute de multă

vreme și-au schimbat sensul pe care-l aveau. Iată un citat care poate servi și ca definiție: „*cosmopolitismul calcă în picioare tradițiile progresiste ale popoarelor, batjocorește specificul național, desconsideră sentimentul de mândrie națională, propovăduiește renunțarea la suveranitatea națională pentru ale putea cotropi ușor, acoperind această atitudine imperialistă sub o frazeologie abilă pseudointernaționalistă*” (citat din publicația „Lupta de clasă”, martie 1949).

COTITURĂ, în înțelesul său politic: „*naționalizarea... înseamnă o cotitură decisivă în dezvoltarea economică*” , „*Anul mării cotituri, 1929*” (Stalin).

CREȘTE, CREȘTERE, dicționarele rusești separă accepția socialistă pentru *vospitania* de înțelesul burghez al acestui cuvânt care este acela de „*educație modernă*”. În limbajul politic: „*o sarcină importantă este creșterea vigilenței*”; „*sarcina de a crește cadre tehnice*”; „*creșterea ideologică a oamenilor*”. Iorgu Iordan explică dispariția din presa politică a cuvântului **educație**, de unde și schimbarea titlaturii fostului Minister al Educației Naționale în Ministerul Invațământului Public.

DEPENDENT, are înțeles strict politic, opusul lui este **independent**. „*Apare alături de formele semnatic înrudite, țară colonială*”.

DESCOMPUNERE, „*dușmanii muncitorimii vor să semene descompunerea ideologică în rândurile ei*”.

DEZRĂDĂCINARE, „*dezrădăcinarea naționalismului este o sarcină imporatantă a luptei de clasă*”.

DRUM, „*în drum spre socialism, comunism*”; „*merge pe drumul nou al puternicii ridicări...*”.

DUCE, „*a duce o politică de clasă*”; „*noi ducem o politică de neintervenție în treburile interne ale altor state*”.

ELIBERA, eliberat din sarcina de președinte sau de director.

EVIDENȚIA, „*foarte des folosit mai ales din momentul când s-a pornit la construirea socialismului, prin întreceri socialiste*”.

FIERBINTE, determinativ pe lângă substantivul **salut**. „*Cuvântul, scrie Iorgu Iordan, se bucură în ultimul timp de o largă răspândire*”. „*Vă trimit salutul nostru fierbinte*”.

FRONT, expresie a luptei de clasă. Front ideologic.

GENERA, apare cu sens peiorativ: „*Chiaburimea generează capital*”.

HEGEMON, „*partidul comunist are rolul de hegemon al clasei muncitoare*”.

IMPERIALISM, „*stadiul suprem și ultim al capitalismului*”; „*capitalismul intrat în putrefacție și muribund*”; „*ajunul revoluției socialiste mondiale*”.

INFILTRAȚIE, sinonim cu **influență**. „*Infiltrații burgheze în rândurile partidelor muncitorești*”.

INSTRUCTAJ, „scopul instructajului: în a explica clar ce trebuie făcut”; Broșura: „Curs de instructaj pentru instructorii echipelor de jocuri și dansuri naționale,”

ÎMPĂCIUITORISM, lipsă de intransigență și vigilență revoluționară.

ÎNALT, marxism-leninismul este cea mai înaltă știință.

JUST, adjectiv care înseamnă: „conform cu linia partidului”; „politică justă”. În vorbirea curentă: „Just, tovarășe!”.

LACHEU, „savanți lachei ai capitalismului monopolist”.

LAGĂR, sinonim cu **tabără**: „lagărul socialist”. Iorgu Iordan nu o spune, dar amintim și sensul represiv al termenului: **internarea în lagăr**.

LARG, „participarea largă a muncitorimii la construirea socialismului”.

LEGĂTURA, „să păstrăm legătura cu clasa muncitoare”.

LINIE, „a lucra pe linie de partid”; „linia leninistă a partidului”.

MASA, masa poporului, „lupta revoluționară a maselor”.

MOBILIZA, „să mobilizăm forțele pentru îndeplinirea planului”.

NIVEL, a ridica nivelul ideologic.

NOU, „simțul noului reprezintă o calitate de preț a bolșevicilor”; „lupta noului contra vechiului”.

ORGANIZAȚIE, **ORGANIZATORIC**, cuvinte „care se bucură de o foarte largă răspândire în limbajul politic actual: organizație de partid, organizație de bază, sarcini organizatorice, organizatorul ARLUS”.

POPULARIZARE, „să se popularizeze toate acțiunile și toate rezultatele; trebuie popularizată ideia de asociere a țărănimii în gospodării colective”.

PRELUCRA, **PRELUCRARE**, a articolului de fond din Scânteia.

RESPONSABIL, „circulă astăzi extrem de des în limbajul politic”; responsabil sindical, lucrătorii sunt responsabili de îndeplinirea planului.

RIDICA, „verbul acesta joacă un imens rol în educarea politică a maselor”: „Ridicarea nivelului ideologic”; „ridicarea de cadre noi în știință”; „să ridicăm calificarea profesională”; „ridicarea măiestriei sportive”.

RUPE, „politica și filozofia în sensul marxist-leninist nu sunt rupte una de alta”; „a rupe teoria de practică”; „a se rupe de mase”.

SARCINĂ, unul din cuvintele cele mai răspândite în limbajul politic: „sarcină de bază”; „sarcină de onoare”.

SECTOR, „înlocuiește sinonimul **domeniu**, acesta având rezonanță idealistă burgheză”.

SIMPLU, „milioane de oameni simpli se strâng în jurul drapelului păcii”.

TEZE, „tezele din aprilie ale lui Lenin au dat un plan genial de luptă”; „rezultatele planului cincinal au ruinat teza social-democraților...”

VIGILENȚĂ, „vigilența revoluționară”, „scăpări de vigilență a permis sabotajilor să se strecoare în partid”.

*

În continuare, Iorgu Iordan semnaleză noile particularități sintactice apărute sub influența limbii ruse. Se mai atrage atenția asupra folosirii pronumelor **noi** și **ei**. Cităm: „prezența continuă a dușmanului de clasă, adică ei, li se opune **noi**”. „*Noi construim, noi educăm, noi trebuie să facem în așa fel încât ei să nu mai poată reveni niciodată*”. Se mai amintește în comunicare și de „o anumită intonație a frazei de origine rusă, observată la compatrioții noștri cunoscători ai limbii ruse”.

În încheiere cităm –suntem în 1949: „limba noastră se găsește în momentul de față la o cotitură a dezvoltării ei, asemănătoare cu cotitura produsă în viața politică și socială a țării și izvorând direct din aceasta”.

Prezentarea noastră se oprește aici. Încercarea de a comenta exemplele citate duce la riscul de a cădea într-un altfel de limbaj de lemn. S-a considerat însă că enumerarea unora din termenii citați de Iorgu Iordan sunt ilustrativi pentru cei cincizeci de ani din istoria României.

Modificări în limbaj cu substrat politic au fost operate în toate domeniile și în anii care au urmat. Merită a se aminti aici schimbarea numelor unor produse comerciale. Din tradiționala denumire a magazinelor comerciale, a băcăniilor „**coloniale și delicatese**”, primul termen fiind considerat a fi o referire la mărfuri aduse din colonii de unde originea lor imperialistă a dispărut din vorbirea curentă, iar delicatesele erau apanajul burgheziei. Așa a apărut „**alimentara**”, substantiv comun. Au fost schimbate și numele unor produse, astfel banala **crema de ghet** a fost denumită „**crema Progresul**”.

Schimbarea numelui întreprinderilor a fost un fenomen de masă după naționalizarea lor la 11 iunie 1948: nume de revoluționari, de activiști politici români și străini, o adevărată enciclopedie comunistă, care se schimba când vreunul din ei cădea în dizgrație, sau se constata că a avut o activitate „contrevoluționară”. Este cazul lui „Vasile Roaită” nume difuzat excesiv până la saturație. „Vasile Roaită cu sirena lui” au fost scoși din nomenclator când s-a constatat că „tânărul revoluționar” a fost agentul Siguranței Generale! Cele mai hilare nume le-au luat cooperativele meșteșugărești. „Dezrobirea”, „Unirea”, erau nume curente dar cea mai ne la locul ei a rămas numele unei cooperative de cizmari care se numea „Mihai Eminescu”(!)

O adevărată “revoluție” s-a produs în domeniul cosmeticelor, unde folosirea vechilor nume - mărci înregistrate - nu mai puteau fi folosite. Parfumurile și cremele au primit nume cu iz folcloric, așa bunăoară laptele demachiant poartă și azi denumirea de “**lapte Doina**”.

Restaurantele au devenit **întreprinderi de alimentație publică**, ceea ce voia să sugereze, în ideea comunismului victorios, când fostul **chelner** devenit **ospătar**, va sta cu polonicul și va împărți din cazan (va ospăta) porția zilnică de mâncare. Și se pare că a existat o indicație a lui Ceaușescu de a transforma restaurantele în **cantine-**

restaurant și, pentru cine își mai amintește, fără perdele la ferestre. Nici prăjiturile din cofetării nu au fost iertate; astfel, tortulețul cu frișcă numit **Bibescu** a fost botezat **Iona**. Exemplele pot continua și ar fi interesant de consultat din acest punct de vedere „*Nomenclatoarele de produse*” unde pot fi întâlnite multe asemenea exemple.

Nici botanica nu a fost scutită de politizare: delicata **floare a reginei** a primit numele de **floare de colț**, nume întrebuițat și astăzi. Garoafele floarea preferată a nomenclaturii, trebuiau neapărat să fie roșii când erau folosite la **pavozare**, alt termen al vocabularului comunist. Macul, tot roșu a devenit emblemă și chiar nume de firmă în București. Vinul, gustoasa **fetească**, a revenit de curând la vechea denumire de **fetească regală**, iar rachiul a devenit **săniuță** după desenul de pe eticheta aplicată pe sticlă. Dintr-o prețiozitate proletară **șoferul** a devenit **conducător auto**.

Eliminarea tuturor termenilor amintind de monarhie a dus la schimbări, uneori hilare cum ar fi exemplul pe care l-am citat și în altă parte, strada **Peleş** din București poartă și astăzi numele de strada **Prepeliței**. Stațiunea Carmen Sylva a devenit Vasile Roaită. Nu au fost scutite de schimbări nici numele cinematografulor, **cinema Regal a devenit Festival**. **Marna a devenit Feroviarul** etc. dar, și mai grav, au fost înlocuite unele nume tradiționale din toponimia românească pentru că în socialism nu mai puteau fi admise așezări cu numele de **Flămânzi, Sărăceni** și altele asemănătoare. **Cacaleți** amintind la origine lăcustele sau **Cacova** în Caraș-Severin a devenit **Grădinari**. Despre numele date străzilor, nevinovate dar insidioase, sau mai scris studii în volumele trecute ale acestei publicații a muzeului. S-a renunțat la cuvinte cu puternică rezonanță istorică cum sunt de pildă numele județelor **Vlașca, Romanai** și altele.

Hiperbolizarea este una din caracteristicile limbajului de lemn. Se folosesc curent adjectivele la superlativ: **Mare** devine **Măreț**. **Balta Albă** numele unui cartier bucureștean nu putea să păstreze numele unei ape stătătoare, o baltă, cartierul se va numi **Titan** chiar dacă numele venea de la o veche fabrică de ciment aflat în preajma cartierului. A cuceri **înălțimile** încetează a fi un termen sportiv, de alpinism, conotația sa politică se întâlnește des în frazeologia epocii: „**A cuceri noi culmi, noi înălțimi**”. „**Flăcări pe culmi**” este titlul unui volum de poezii a lui A.Toma. Mai trebuie amintită fetișizarea unor cuvinte cum sunt **macara, tractor, oțel, sirenă, cărbune, recoltă, hidrocentrală** și altele care trebuiau să definească prin hiperbolizare simbolurile socialismului **dându-li-se și acestor cuvinte însușirea de „măreț”**. De aici sintagma amintită a **culmilor ce trebuie cucerite**. „**Chitanța nr.1**” **la predarea cotelor etc.**

Punctele cardinale sunt și ele politizate. Apusul, amurgul, vestul reprezintă trecutul, sfârșitul capitalismului. În schimb răsăritul, zorile înseamnă socialismul („**Lumina vine de la răsărit**”! bine cunoscută sintagmă lansată prin autoritatea lui Mihai Sadoveanu). Exemplele s-ar putea înmulți. A se vedea numele dat

cooperativelor agricole ca și întreaga literatură dedicată colectivizării.

Un alt aspect demn de subliniat este acela al compromiterii unor cuvinte sau expresii cărora li s-a dat noi înțelesuri. Plecând de la dogma consacrată „Proprietatea este un furt” cuvântul **negustor este egal cu hoț. Bogat, bogăție, moșier, chiabur au primit sensuri peiorative și, puse în practică au definit discriminarea practică pe plan social în numele luptei de clasă**. Consecința a fost politizarea acestor noțiuni și inducerea lor spre infraționalitate, fiind sinonime cu **fascist, sionist, legionar, manist** (membru sau simpatizant P.N.Ț.). Toate aceste categorii sociale sau politice, pretins opuse progresului, erau **reacționarii**, grupați sub epitetul „**burghezo-moșierime cosmopolită și antipatriotică**” sau **dușmani de clasă** expresii folosite până la saturație în articolele din ziarele epocii, dar și în definirea unor infrațiuni în documentele securității și în rechizitoriile procurorilor. În textele acestora se regăsesc deseori termeni ca **sabotaj, spionaj, siguranță națională, sabotarea orânduirii sociale** cuvinte și expresii rămase unele în uz din timpul războiului dar care în noul context au valențe agravante. Evident, cei astfel catalogați și deseori și încredințați reprezentau un „**pericol social**” sancționat de codul penal. O mențiune specială o are cuvântul **străin** care a **devenit sinonim cu spion**, persoana în cauză dar și cei care au legătură cu ei, sunt potențiali infractori și trebuie evitați.

Tot din timpul războiului s-a păstrat și mitul „**secretului**”. Dacă păstrarea lui era justificată și era obligatorie pentru câștigarea unei operațiuni militare, odată încheiată pacea păstrarea secretului și extinderea lui în toate domeniile de activitate a devenit caducă. Dar nu pentru comuniști. Astfel, de exemplu a fost secretă pentru mulți ani publicarea buletinelor meteorologice, dar și publicarea de cuvinte încrucișate și a altor genuri de jocuri de tip rebus considerate a fi mijloace de transmitere de mesaje cifrate, „Informația Bucureștiului” care începe să apară la începutul anilor '50 și-a datorat succesul și faptului că în fiecare număr publica cuvinte încrucișate. Vânzătorii ambulante care vindeau ziarul strigau în gura mare „Are cuvinte”! Secretul a fost extins devenind un fel de lințoliu care să acopere unele realități inerente vieții sociale. Nu se publicau, și era interzis să vorbești despre sinucideri, persoane hanicapate, calamități cum ar fi accidente din industrie sau feroviare, deraieri. A fost nevoie de dezastrul provocat de cutremurul din 4 martie 1977 și mai ales Cernobâlul ca să se revină asupra acestei ineptii. Secretul a rămas însă până în 1990 o „pâine” pentru „organele” care se ocupau cu represiunea în ciuda dezvoltării fotografierii aeriene și cea comună și a apariției sateliților.

O altă categorie de cuvinte și expresii trebuiau să ducă în derizoriu credința în Dumnezeu a românilor. Substantivul biserica este înlocuit în cele mai multe publicații cu expresia „**lăcaș de cult**”, iar în fotografiile care se publicau, exista indicația să nu apară biserici, iar dacă nu se poate atunci să se evite crucea din turnul bisericii. **Misticismul** era considerat ca o gravă abatere de la principiile materialiste.

La inițiativa lui Alexandru Graur în ortografia oficială a Academiei RPR **numele de Dumnezeu și al sfinților trebuiau să se scrie cu literă mică**. Se sublinia cu obstinție originea păgână a tradițiilor românești: colindele și ceremoniile legate de viața omului; botez căsătorie, înmormântare, transformându-le în „spectacole folclorice” și falsificându-se premeditat versurile ceremoniilor. A fost interzisă filantropia, în socialism nu existau săraci(!). Dar acesta este un subiect care merită un studiu aparte. O sechelă ateistă a acelor vremuri se mai păstrează în unele anunțuri mortuareși astăzi: „**A trecut în neființă!**”

Sunt de amintit și modificările deliberate ale unor texte din repertoriul clasic din literatură dar și titlurile unor opere de artă. Iată un singur exemplu, opera Butterfly a fost prezentată ani de-a rândul, până în 1990, cu titlul de Cio Cio San, Pinkerton fiind imperialistul. (!) În acest context amintim **Reconsiderarea moștenirii culturale** operațiunea de falsificare și reinterpretare a producțiilor literare în sensul că valoros este numai ceea ce este în interesul clasei muncitoare.

Semnalăm epitele și apelativele folosite curent în viața cotidiană și care conduceau la o înțelegere subliminală a lor determinând anumite comportamente sociale. **Fruntașul și codașul în producție, în întrecerea socialistă**. Fruntașul „sparge normele de lucru” împreună cu „brigada” din care făcea parte, iar codașul este întruparea tuturor relelor, în munca administrativă el este de cele mai multe ori sinonim cu **birocratul**. El este cel care întârzie la „condica de prezență”, este chiulangiul și de aici „sabotorul” periculos prin atitudinea sa pentru ordinea publică socialistă. Dacă bărbatul nu se bărbiera sau purta barbă sau fata se coafa cu părul prins în spate sub formă coadă de cal fapta era deosebit de gravă. Lungimea fustei era o problemă politică ce nu putea fi trecută cu vederea.

În schimb „**fruntașul în producție**” era întruchiparea omului „pozitiv” care se bucura de onoruri specifice orânduirii socialiste. Fotografia lui este expusă la „**panoul de onoare**” sau la „**colțul roșu**” sau la „**gazeta de perete**” și uneori „**era dat la presă**”. „**Aportul său social**”, este recompensat prin diverse onoruri. Are loc în „**prezidiul adunărilor**” de tot felul închinat „**luptei pentru pace**” sau omagierea a tot felul de zile festive (8 martie, 23 august, 7 noiembrie etc.), dar cel mai important a fost că el era mai bine, chiar substanțial mai bine, remunerat față de colegii săi, „**tovarășii de muncă**”, dar și cu alte avantaje „**având prioritate**” la **atribuirea unei locuințe**. Ei erau și decorați cu „**Ordinul muncii**” sau erau declarați „**Erou al muncii socialiste**”, aceasta din urmă constituind un fel de **înnobilare** similară cu cea din Evul Mediu. Deveneau **emerit** oameni de știință, sportivii sau artiștii. **Om de știință emerit** sau **Artist al poporului** erau titluri supreme care se acordau unor savanți sau artiști plastici sau ai scenei, dar cu condiția să-și fi dovedit adeziunea la P.C.R.

În vorbirea curentă s-a încetățenit o nouă formă de adresare mai ales după ce cuvântul **domn** și derivatele sale au fost interzise prin lege și **înlocuite cu tovarăș**

Activiștii care aveau anumite responsabilități în sfaturile populare sau în organizațiile de partid erau apelați prin expresiile **to'arășu - prim** sau **to'arășu - vice**.

Titlul de **Mamă eroină** ascunde în spatele său un aspect al politicii demografice, mai ales după interzicerea avortului la începutul anilor '60. Este epoca în care se poate afirma: controlul ciclului menstrual devine politică de stat. Crimele petrecute sub controlul procurorilor special instruiți merită un studiu aparte. O observație care nu poate fi trecută cu vederea: mamele cu mulți copii aparțineau de cele mai multe ori unor familii adepte ale unor secte religioase, motiv pentru care s-a încetat atribuirea titlului de mai sus și a decorației **Gloria maternă**.

Nu trebuie uitat că limba română era pe cale să se îmbogățească și cu "**să facem totul**" dar și cu bălbâielile bine cunoscute din "iepoca de aur". Desigur exemplele se pot înmulți, efortul de a crea o nouă limbă a fost un aspect al „creierii omului nou” și urmărit „**ca un fir roșu**”, potrivit expresiei des întâlnite mai ales în discursurile propagandistice.

Renunțarea la expresiile și cuvintele limbajului de lemn a început să-și arate efectele printr-un efort colectiv al presei și în vorbirea curentă. Ea a fost stopată, dar cu mari eforturi, începând cu anii de după 1989.

Important este de a ne debarasa de cuvintele și expresiile limbajului de lemn și să nu uităm de frumosul îndemn al poetului basarabean „Limba noastră-i limba dulce pe care o plâng și și pe care o cântă pe la vatra lor țărani”.

Dar, atenție și la noul curent al americanismelor venit odată cu computerele!

SUMMARY

The totalitarian, communist epoch imposed a sort of language standardization, called in derision „the wooden language” – meant to fill in the educational gaps and the lack of contents in the speeches typical of the activists' poor eloquence – a linguistic solution to adjust the language to ideological requirements.